

Součinnost stíhacího letectva s PVO vojsk

Rozhodující předpoklad k úspěšnému odrazení překvapujících úderů vzdušného protivníka je hluboce členěný, všestranně organizovaný systém protivzdušné obrany a vysoký stupeň bojové pohotovosti. Všestranná obrana země bude zabezpečena jen tehdy, budou-li do tohoto systému začleněny všechny prostředky protivzdušné obrany, které jsou k dispozici.

V systému protivzdušné obrany NDR, PLR a ČSSR, který je součástí prvního strategického sledu států Varšavské smlouvy, je rozhodující silou k ničení vzdušných cílů protivníka stíhací letectvo. Jeho pásmo bojové činnosti není přirozeně neomezené, v důsledku čehož právě vzniká prostor k součinnosti s PVO pozemních vojsk.

Protivzdušná obrana vojsk může se za ujetím jednoho ze stupňů bojové pohotovosti, resp. s počátkem aktivní bojové činnosti velmi rychle opustit prostor bojové činnosti PVOS. Tím je jednoznačně vyjádřeno, že součinnost stíhacího letectva PVOS a PVO vojsk bude jenom dočasná, při čemž vlastní období součinnosti bude vždy záviset na úkolech pozemních vojsk.

Zásady součinnosti

Důležitým základem úspěšné činnosti PVOS je centralizované velení. Uskutečnění tohoto požadavku však také znamená, aby všechny prostředky protivzdušné obrany uvnitř pásma byly podřízeny veliteli pro-

tivzdušné obrany. V praxi by z toho vyplývala — zvláště při delších obdobích podřízenosti — celá řada nevýhod. V podmínkách armády NDR zůstávají oba systémy velením samostatné. „Velení“ ze strany protivzdušné obrany se zřetelem na PVO vojsk může proto znamenat jen informace o vzdušné situaci a omezené přidělování cílů.

Součinnost se organizuje již v době míru na základě plánované tabulky součinnosti.

V podmínkách trvalé bojové pohotovosti mohou se při cvičeních ověřovat různá ustanovení. Je také výhodné školit spojovací součásti PVO pozemních vojsk u spojovacích součástí PVOS.

Během zvýšené a plné bojové pohotovosti může být účelná a mnohdy i žádoucí společná činnost. Předpokladem k tomu ale je, že prostředky PVO vojsk zaujmou stanovená postavení v prostoru činnosti PVOS. Část těchto sil je možné vyčlenit do pohotovostního systému a mohou být pak společně použity proti jednotlivým vzdušným cílům a k obraně proti hromadným náletům.

Nejdůležitější etapa pro plynulou a nepřerušovanou součinnost začíná bojovou činností. Prostředky PVO vojsk budou se v této etapě zdržovat jen krátkou dobu v prostoru činnosti PVOS, příp. tento prostor za přesunu překonávat. A právě tato skutečnost by měla být vysokým kritériem na přesně organizovanou součinnost.

V souhrnu můžeme tedy říci, že o „podřízení“ nebo „velení“ PVO vojsk můžeme mluvit jen tehdy, vznikne-li mezitím potřeba k výměně dříve stanovených informací, jakož i otázek k přidělování cílů, zvláště u prostředků, které jsou zapojeny do pohotovostního systému.

Podle situace může jít o tyto informace od PVO vojsk pro PVOS:

- stupeň pohotovosti sil a prostředků
- činnost vzdušného protivníka a všeobecná situace
- zničené vzdušné cíle
- hlášení a ztráty a nedostatcích, způsobených zvláště jadernými údery,
- zaujetí palebných postavení a plánovaná přemístění.

Na druhé straně mohly by být pro PVO vojsk užitečné od PVOS tyto informace:

- vzdušná situace a činnost vzdušného protivníka
- činnost vlastního stíhacího letectva
- všeobecná situace
- zásady součinnosti a přidělování cílů.

Základ organizace součinnosti je na stupni front — štáb PVOS (MNO — vel. let. (PVOS)). V našich podmínkách by bylo nejúčelnější použít operační skupinu náčelníka PVO vojsk na centrálním velitelském stanovišti. Upřesněna by měla také být součinnost na úrovni VS armády — VS divize PVOS. Bylo by také výhodné ponechat v činnosti kromě stálého spojení dočasné i styčné důstojníky PVO vojsk, příp. operační skupinu náčelníka PVO vojsk armády na VS divize PVOS.

Součinnost však může být uskutečněna jen na nižších stupních, tj. mezi VS útvarů, mezi perutí (letkou) a PL oddílem (baterií), mezi palebnými postavením a letounem ve vzduchu. Zatím co pro tyto stupně platí přesně stanovené zásady, musí být všechny ostatní stupně v úzkém spojení.

Působí-li např. palebné prostředky pozemních sil v systému letišť, je výhodné vyslat styčného důstojníka ne velitelské stanoviště stíhacího letectva. V takových případech bezpečnost letů vyžaduje, aby velitelé stíhacího letectva měli pravomoc vydat zákaz palby prostředkům PVO vojsk. Na tomto stupni spočívá tedy roz-

hodující rozsah praktické součinnosti. Bezpečnost letů, volnost jednání stíhačů a maximální použití všech prostředků PVO vojsk je nutné sladit tak, aby vzdušný protivník mohl být společným úsilím co nejrychleji a úplně zničen.

Důležitá je také součinnost při průzkumu vzdušného prostoru. PVOS má všestranně organizovaný, stacionární a úplný systém vzdušného průzkumu. Proto PVO vojsk nemusí ve vlastním zájmu vždy plně rozvíjet v prostoru PVOS svůj vlastní systém. Přirozeně v takovém případě by bylo povinností PVOS předávat všechny žádoucí údaje po zpravodajské síti divize PVOS a po součinnostních spojích PVO armády. To samozřejmě nevylučuje, že mezery v radiolokačním poli, vzniklé během bojové činnosti, doplní prostředky PVO vojsk, které mohou rozvíjet připravená stanoviště částečně již v době míru nebo bezprostředně před začátkem agrese.

Konečně neměl by být podceňován ani všestranný systém vizuálního pozorování vzdušného prostoru, neboť právě tento umožňuje zjistit takové vzdušné cíle, které převážně létají pod radiolokačním polem (pod 500 — 300 m).

Způsoby činnosti

Všeobecně rozeznáváme dva způsoby součinnosti: součinnost podle prostorů (pásem) a součinnost v jednom prostoru (pásmu).

Nejdříve krátce o součinnostních prostředcích.

V rámci PVOS používá se v současné době standardní stíhací letoun MiG-21 v různých verzích (MiG-21F-B, MiG-21PFM, MiG-21PFM/SPS). Letoun MiG-19 je pro PVOS méně významný.

Moderní PVO vojsk má k dispozici rozsáhlé a aktivní prostředky PVO, které v podstatě můžeme rozdělit do těchto hlavních skupin:

- PL raketové vojsko,
- PL dělostřelectvo středního a velkého dosahu (1 000 — 10 000 m),
- PL dělostřelectvo malého dosahu a ruční zbraně pěchoty (nízký let a do 1 000 m výšky).

Uskupení těchto prostředků má rozhodující vliv na součinnost. Zatím co organizace součinnosti s PL raketovými jed-

notkami a PL dělostřelectvem středního a velkého dosahu je poměrně snadná, u PL dělostřelectva malého dosahu a ručních zbraní pečoty je velmi složitá. Tyto prostředky nemají totiž centrálního velení, jsou decentralizovány a vedou palbu podle vlastního rozhodnutí.

Při přidělování cílů měly by PL raketové jednotky ničit přednostně

- vzdušné cíle s aktivními a pasívními rušiči,

- vzdušné cíle ve velkých výškách, letící velkou rychlostí,

- skupinové cíle,

- cíle, přesahující bojové možnosti stíhačů nebo takové, které nemohou stíhači zničit.

Stíhací letectvo by mělo být použito hlavně na

- vzdušné cíle mimo pásmo ničení PL raketami,

- vzdušné cíle mimo pásmo ničení středního a těžkého PL dělostřelectva,

- manévrující vzdušné cíle,

- vzdušné cíle, vůči nimž stíhači zaujali výhodnou výchozí polohu,

- vzdušné cíle, které musí být napadeny před pásmem ničení PL raketami.

Konvenční prostředky PVO bojují se vzdušnými cíli po jejich identifikaci podle svých bojových možností a podle zásad, stanovených v plánované tabulce součinnosti. Tyto všeobecné principy jsou objasněny v dalších statích o způsobech součinnosti.

Součinnost podle prostorů (pásem)

Tento způsob se mezi stíhacím letectvem PVOS a prostředky PVO vojsk uvnitř pásma bojové činnosti nepoužívá. Hlavní úkoly, které mají být splněny vyžadují úplně přikrýt přidělený prostor. Tomu také by mělo odpovídat uskupení PVOS. Nežůstávají žádné prostory, které by umožňovaly součinnost podle jiných způsobů. Zvláštní přeskupení prostředků PVOS by nebylo účelné, protože prostředky PVO vojsk zdržují se v těchto prostorech jen velmi omezenou dobu. Součinnost podle prostorů je účelná tehdy, opouští-li PVO vojsk prostor PVOS. Taková varianta však není předmětem tohoto článku.

Součinnost v jednom prostoru, příp. pásmu

Tento způsob součinnosti je účelný a také nutný. Prostor pro stíhače je omezen pásmem zavedení a vyvedení. A uvnitř těchto linií musí být každá činnost koordinována s PVO vojsk. Přitom se může stát, že některé druhy vojsk musí své úsilí centralizovat nebo jednat samostatně. Činnost je nutné rozlišit podle výšek, směrů a času.

Součinnost podle výšek

Součinnost podle výšek je určena bojovými možnostmi zúčastněných prostředků PVO a jejich uskupením.

Podle prostředků PVO, které jsou k dispozici, je třeba předpokládat, že do výšky asi 1 000 m (tedy v rozsahu nízkého letu a letu v malých výškách) budou v činnosti převážně prostředky PVO vojsk a motostřeleckých jednotek. Poněvadž tyto prostředky však nemají žádné radiolokační informace, vedou palbu jen podle vizuálního pozorování, čímž je bezpečnost letu vlastních stíhačů silně ohrožena. Stíhači by neměli — dovoluje-li to situace — létat do pásma pod 1 000 m.

Neméně složitě je určovat výšky pro PL dělostřelectva středního dosahu. Nad výšku 6 000 m a vně palebného pásma má stíhací letectvo neomezenou činnost. Toto stanovení by se však mělo prověřit, poněvadž vzdušný protivník bude — jak také praxe potvrzuje — létat převážně v malých a středních výškách. Proto musí v tomto rozsahu působit i vlastní stíhači.

Z tohoto poznatku dále vyplývá, že také součinnost podle výšky s PL dělostřelectvem velkého dosahu a PL raketami přinejmenším v průběhu bojové činnosti a zvláště pak při složité vzdušné situaci, má jen nepatrný význam. Vycházíme-li z toho, že činnost probíhá jen v jednom pásmu, pak v tomto úzkém prostoru PVOS jsou téměř všechny úseky zapojeny do bojové činnosti. Vymezení podle výšek pro uskupení PVO vojsk by v dynamice boje vedlo opět k tomu, že odstupňování výšek by narušovali stíhači. Součinnost podle výšek může být tedy jen omezená. Dojde-li k jednoduché situaci podle uvedeného způsobu, je nutné stanovit bezpečnostní výšku pro pásmo činnosti stíhačů od 500 m.

Součinnost podle cílů

Tento způsob by měl být v našich podmínkách hlavní. Při něm prostředky PVO vojsk působí v každém případě proti všem vzdušným cílům, které napadají jejich palebná postavení, popř. chráněné objekty nebo prostory. Měly by také vést boj s nepřátelskými letouny, které nebyly napadeny vlastními stíhači.

Palbu nevedou v případě, má-li vlastní stíhač výhodnou vzdálenost k útoku (pod 2 000 m). Ale naopak, napadnou-li nepřátelské letouny vlastní stíhače nebo jsou-li bojové možnosti těchto vyčerpány, pak je nutná aktivní pomoc PVO vojsk.

Tento způsob rozdělování cílů je v každém případě jen všeobecnou zásadou. Hlavní odpovědnost za tuto součinnost mají všichni velitelé pozemních sil a nikoliv jen velitelé od PVO vojsk. Předpokladem pro všechny ostatní varianty ničení cílů je, že vzdušná situace bude identicky zobrazována na všech místech.

Budou-li rozvinuty v prostoru letiště prostředky PVO vojsk, musí být od nich vyčleněn do štábu letecké jednotky styčný důstojník. Jedině v případě, řídí-li ničení vzdušného protivníka velitel letecké jednotky, je možné maximálně organizovat protivzdušnou obranu.

To vše není ovšem dostačující, zaujal-li v pásmu bojové činnosti protivzdušné obrany palebná postavení PL dělostřelectvo velkého dosahu a PL rakety středního dosahu. Tyto prostředky musí být informovány o vzdušné situaci. Zde je výhodné zapojit je úplně nebo částečně do přidělování cílů protivzdušné obrany. Odpovídajícím stupněm je divize PVOS, PL raketový pluk nebo PL pluk (samostatný oddíl). To může být ovšem uskutečněno jen stálým spojením (hláskou sítí) a použitím styčných důstojníků nebo operační skupiny štábu divize PVOS, která cíle přiděluje (např.: „Vzdušný cíl č. 2380 v 705 / místo v jednotné souřadnicové síti / zničí FRR-4 [krycí jméno/“). Cíle jsou přidělovány podle směru letu, podle letových parametrů (výška, rychlost, kurs) a podle jejich důležitosti. Stíhači by měli vlietávat do palebného pásma středního a těžkého PL dělostřelectva a do pásma ničení PL raket jen po předchozí výměně stanovených signálů a při možnosti spo-

lehlivě je pozorovat z VS PL dělostřelectva nebo PL raket.

Při boji se skupinovými cíli by měly být dodržovány všeobecně tyto zásady:

Na skupinové cíle, členěné od 1 do 1,5 minuty, působí střídavě vždy jeden prostředek, např.

na 1. vzdušný cíl PL rakety

na 2. vzdušný cíl stíhači

na 3. vzdušný cíl opět PL rakety.

V meziprostorech od 700 m napadají stíhači cíle na bocích, PVO vojsk vzdušné cíle uprostřed.

U skupinových cílů, odstupňovaných do výšky od 500 m, působí stíhači na horní uskupení a PVO vojsk na spodní cíle.

Stíhačí letectvo a PVO vojsk bojují s přidělenými cíli bez omezení až do jejich úplného zničení. Jsou-li stíhači z útoku vytaženi, pak se to uskutečňuje ve směru, ve kterém nepůsobí prostředky PVO vojsk.

Používají-li PL raketové prostředky speciální trhací nálože, musí být bezpečnostní vzdálenost pro stíhače asi 25 km. Z toho je zřejmé, že v tom případě není možné společné působení na jeden skupinový cíl.

Součinnost podle směru

Tento způsob je velmi podobný součinnosti podle prostorů. Podstatně menší jsou jen dimenze, poněvadž může být organizován jen v jednom prostoru uvnitř zóny PVOS. Charakteristické je to, že zúčastněné prostředky mohou obdržet stranově omezený směr, ve kterém jsou plně odpovědné za protivzdušnou obranu. Proto se tento způsob používá jen zřídka. Pokud je vzdušná situace přehledná, tento způsob se nepoužívá. Na jedné straně těžko může PVO vojsk převzít plnou odpovědnost za určité pásmo, na druhé straně nebude nikdy zbavovat odpovědnosti velitele PVOS, neboť ten má podle ustanovení úkolů zabezpečovat protivzdušnou obranu. Výjimka může být na bocích a na přední hranici pásma bojové činnosti PVOS. Takový případ by nastal, zaujal-li by na přední hranici palebné postavení PL raketový pluk. Zde by mohl být výhodný vlastní obranný směr. Určité upřesnění součinnosti by bylo nutné převážně uvnitř divize PVOS, např. dočasné omezení vstupních úseků nebo přehrazení

uzavírací vzdušné zóny. Pro stíhače by to znamenalo přerušit útoky před pásmem ničení a změnit směr pod úhlem 60—90°. To není přirozeně dogma a nedá se při tom vyloučit součinnost podle cílů. Předpokladem k tomu ale je včas stanovit a používat tyto signály:

„Vlétnutí stíhačů do pásma boj. činnosti PL raket dovoleno.“

„Vlétnutí stíhačů do pásma boj. činnosti PL raket není dovoleno.“

„Použití speciálních bojových hlavic PL raketami.“

Tento způsob součinnosti je důležitý především při nepřehledné vzdušné situaci a není-li možné její identické zobrazení. Posuzováno z takového hlediska, mohla by být součinnost podle směrů na určitých úsecích dočasně hlavní variantou.

Součinnost podle času

K součinnosti podle času může dojít také při každém jiném způsobu součinnosti, proto je správnější hovořit jen o jednom způsobu. Dominující je přitom jen samotný čas. Jeden druh zbraně musí dočasně plnit úkoly s jiným druhem zbraně. Mělo by být samozřejmé, že s tím je vždy spojeno určité snížení sil. Proto je nutné snažit se zkrátit na minimum období, v němž může být v činnosti jen jeden druh zbraně. Společný systém protivzdušné obrany je nutné dobře koordinovat, aby byla vyražena „slabá místa“.

Nutnost tohoto způsobu vyplývá vždy z reálné situace. Tak např. počasí může zabránit startu stíhačů, letiště mohou být nepoužitelná, vyskytnou se technické poruchy nebo jsou vyřazeny části vlastního systému protivzdušné obrany. Je tedy mnoho možností, které vyžadují použití tento způsob součinnosti. Samotný boj s cíli není v této době složitý, poněvadž není nutné brát ohled na žádná bezpečnostní faktory. Předpokladem k tomu je však i zde včasná a trvalá informace součinnostních VS stíhacího letectva a PVO vojsk.

Nejdůležitější, co vyplývá ze součinnosti mezi stíhači a prostředky PVO vojsk je, že se nedá řídit v žádné fázi boje podle nějakého dogmatu. Součinnost musí být pružná a pohyblivá, protože útočné možnosti protivníka jsou velmi všestranné. Mimořádně důležité je stabilní a nepřetržitě spojené mezi součinnostními partnery. Není vyloučeno, že v určitých fázích bude výhodné vytvořit dočasně společná velitelská stanoviště, přinejmenším operační skupiny PVO. To by bylo zvláště aktuální, kdyby jednotka stíhačů a PL raketový pluk musely spolupůsobit v úzkém prostoru.

Hlavní způsob součinnosti je součinnost podle cílů.

Upraveno z tisku NDR